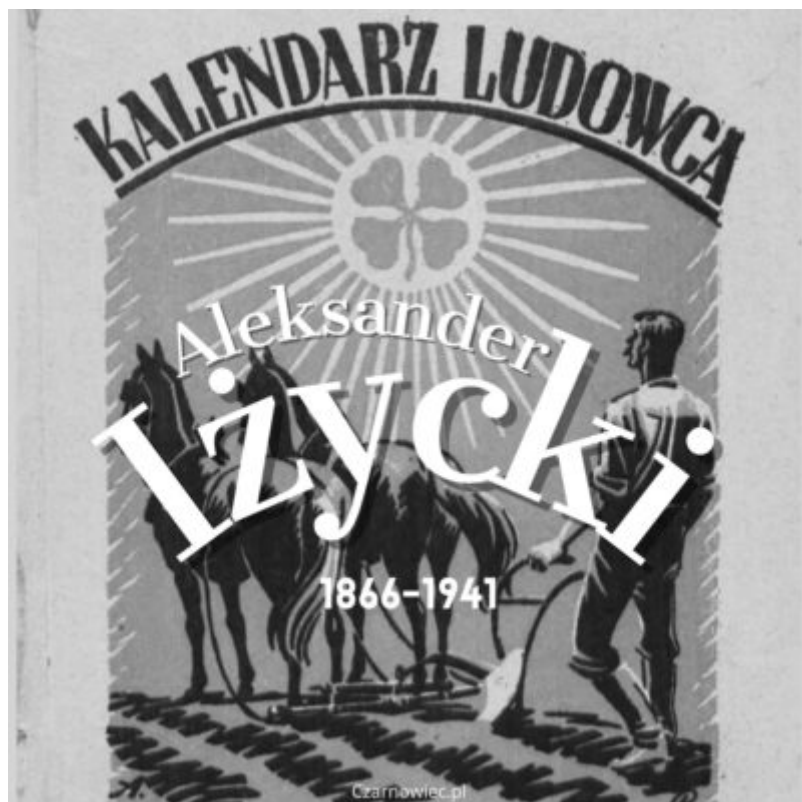

Iżycki — ludowiec, senator, który administrował Czarnowcem.

Category: Historia, NEWS

written by Marek | 23 grudnia 2025

Od 2018 roku, gdy razem z Panem Jackiem Pawłowskim — społecznikiem, postanowiliśmy przywrócić pamięć o naszych czarnowieckich przodkach oraz o ważnych wydarzeniach naszej małej wioski, co jakiś czas odkrywamy kolejne karty historii.

To czy wątek historyczny pojawi się na naszych łamach, często jest zwykłym zbiegiem okoliczności, który kieruje nas na inny grunt poszukiwań.

Dnia 4 grudnia 2025 r. tak bardziej z wieczora, przy doniosłym święcie górników „Barbórce”, spotykam w kolejce do kasy w naszej otwartej od października placówce spotkań — dr Marka Niewiadomskiego. Okazuje się, że w nowej miejscówce Czarnowca można spotkać się z grupą ludzi: prasy, historii, kultury, muzyki, sztuki oraz sportu.

Pan Marek mieszka w Olszewie-Borkach, a w I Liceum Ogólnokształcącym, w Ostrołęce jest nauczycielem historii.

Zadaję Panu Markowi proste pytanie: „Czyta Pan naszą stronę Czarnowiec.pl?” Odpowiada: „Nie”. „To zapraszam, bo w dziale historia może być coś, co Pana zainteresuje”.

Pan Marek mówi: „Piszę obecnie książkę o sprawach społecznych, pod roboczym tytułem „Ostrołęka i powiat ostrołęcki w latach 1908-1914”. „Mam w niej również parę zdań o zarządcy Czarnowca Aleksandrze Iżyckim”.

I już w tym momencie ciężko było wyjść z Biedronki, aż żona zainterweniowała — moja, bo Pana Marka oczekiwała cierpliwie w aucie. □

Tyle wstępem do przedstawionej tu części historii o Aleksandrze Iżyckim — zarządcy majątku Czarnowiec.

Dzięki Panu Markowi Niewiadomskiemu i Jego podesłanych materiałach o Iżyckich, Michniewiczach, Doberskich, powstaje kolejny tekst o dotychczas nieodkrytych przez nas kartach z historii „naszego” czarnowieckiego dworu.

Urodził się w Ukrainie.

Iżycki Aleksander

Data urodzenia: 16 lipca 1866 r.

Miejsce urodzenia: Kuryłówka⁽¹⁾, pow. uszczycki, Podole

Imię ojca: Władysław

Imię matki: Maria z Kremerów

⁽¹⁾ – Nie ma miejscowości o nazwie „Kuryłówka” na Podolu, na dzisiejszym obszarze Ukrainy, ale jest znana wieś Kuryłówka w Polsce (województwo podkarpackie, powiat leżajski), która leży w historycznym regionie Galicji, niedaleko granicy z Ukrainą, co może być mylone z Podolem, będącym częścią tych ziem. Jeśli chodzi o miejsca historyczne, Podole obejmowało tereny dzisiejszej Ukrainy, ale polskie miejscowości o tej nazwie są w województwie podkarpackim, co nie jest Podolem.

Wieś Kuryłówka obecnie (23.12.2025 r.) jest siedzibą gminy Kuryłówka. Leży w powiecie leżajskim, województwa podkarpackiego.

Do Kuryłówki na Podolu w powiecie uszyckim będziemy jeszcze wracać na końcu wywodu.

Ożenił się z Zofią Koźmińską.

Aleksander Iżycki miał syna — generała brygady pilota Mateusza Iżyckiego (1898-1952).

Syn Mateusz podczas II wojny światowej był dowódcą Polskich Sił Powietrznych na Zachodzie.

O Iżyckim Aleksandrze w dostępnych materiałach

Po wielu, wielu latach, gdy nadarza się okazja napisania kilku zdań o byłym właścicielu Czarnowca, w odszukanych materiałach prasowych i encyklopedycznych zauważamy rozbieżności, które mogły wystąpić z powodu braku dostępu do niektórych archiwów w okresie sporządzania.

W podesłanym skanie strony przez Pana Marka Niewiadomskiego, z książki „Kto był kim w drugiej Rzeczypospolitej” widzimy błędną informację o śmierci Aleksandra Iżyckiego w Oświęcimiu. Jest ona również błędnie? powielona na pamiątkowej tablicy w Senacie RP – (zdjęcia poniżej).

KTO BYŁ KIM W DRUGIEJ RZECZYPOSPOLITEJ

**Redakcja naukowa prof. Jacek M. Majchrowski
przy współpracy Grzegorza Mazura i Kamila Stepana**

POLSKA OFICyna WYDAWNICZA „BGW”

...współzałożyciel w spółkę akcyjną), posiadał też...
...Wolica pod Chęcinami. Związany pol-
...demokracją, w czasie I wojny świat-
...Rady Opiekuńczej w Kielcach,
...Rolniczej w Podzamczu Chęcińskim,
...kieleckiego oddziału Związku Ziemian,
...wyborczych na okręg Kielce przy wybo-
...Sądu Ustawodawczego i starostą w Kielcach
...1921. Senatorem był w l. 1922-1927 z ramienia
...kieleckiego, m.in. reprezentował Polskę
...międzynarodowej Unii Parlamentarnej. W końcu lat
...stracił majątek; wycofał się wówczas z ży-
...i zamieszkał w Warszawie. Został za-
...przez Niemców we wrześniu 1944 r. w czasie
...warszawskiego.

GM

...Stanisław patrz: część III.

1826. Horbaczewski Antoni urodził się w 1856 r. w Zaru-
bińcach w pow. zbaraskim. Uzyskał doktorat praw na
Uniwersytecie Lwowskim w 1888 r. W 1893 r. otwo-
rzył kancelarię adwokacką w Czortkowie i prowadził ją
przez cały okres międzywo-
jenny. W 1913 r. został wy-
brany do sejmiku galicyjskiego
z kurii włościańskiej z pow.
czortkowskiego. Był człon-
kiem austriackiego Trybuna-
łu. W maju 1918 r. został powołany na członka
Zachodnio-Ukraińskiej Republiki Ludowej.
W 1919 r. wszedł w skład dyplomatycznej misji
w Polsce. Był senatorem II, III i IV kadencji.
...tamopolskiego, przy czym w l. 1935-1938
...członkiem Senatu. Reprezentował w Senacie
...ukraińskie, należąc m.in. do UNDO.
13 kwietnia 1944 r. w Sanoku.

1891. Emil urodził się w 1891 r. Służył
w armii austriackiej, a następnie
...jako prawnik z wykształcenia w l. 1921-
...w Bohorodczanach, a od 1932 r.
...Senatorem V kadencji został wybrany
...zasiadawczego, zasiadał w Ukraińskiej Re-
...Parlamentarnej. W 1939 r. został aresz-
...przez NKWD i wywieziony wraz z rodziną
...Dalsze losy nieznane.

1893. Hanna urodziła się
...w Pagowie w woj. łódzkim. Ukończyła
...Uniwersytetu w Lozannie. Od 1913 r.
...jako chirurg w Szpitalu św. Ducha w War-
...1914-1917 pracowała w szpitalach Czer-
...w Kiszyniowie i Brześciu nad Bugiem.
...była pomocnicą głównego lekarza
...Komitetu Obywatelskiego w Mińsku. Pod
...1917 r. została kierowniczką wydziału prasowego
...Polskiego na Wschodzie. Po powrocie do
...jako kierowniczka biura prasowego
...Dowództwie WP (1919-1920) i równo-
...Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa
...1923. Od maja 1922 r. do września 1923 r.
...MSZ. Po krótkim czasie powrócił

SENAT

w styczniu 1925 r. do MSZ i pracowała tam, kolejno
jako sekretarka i referendarz, do momentu uzyskania
mandatu senackiego z listy państwowej BBWR w 1930 r.
Po zakończeniu kadencji powróciła do MSZ i przez
krótki czas była referentką biura personalnego Am-
basady RP w Berlinie, po czym korzystała z urlopu
bezpłatnego. W październiku 1938 r. została przeniesio-
na w stan nieczynny, a 31 III 1939 r. w stan spoczynku.
Była znaną działaczką społeczną. Zmarła w 1942 r.
w Lublinie. Była żoną Stefana, patrz: część II.

KS

1829. Huskowski Stanisław
urodził się 25 kwietnia 1875 r.
Ukończył Wydział Prawa
Uniwersytetu w Kijowie, pra-
cował zawodowo jako adwo-
kat. Był członkiem zarządu
Wołyńskiego Zrzeszenia De-
mokratycznego w Łucku.
W 1928 r. został senatorem
z woj. wołyńskiego z ramie-
nia BBWR. Bliższych danych
brak.

1830. Iwanowski Jerzy patrz: część II.

1831. Iżycki Aleksander urodził się w 1866 r. Po
ukończeniu Uniwersytetu w Odessie pracował w ru-
chu spółdzielczym oraz brał udział w pracach towa-
rzystw: Rolniczego i Kredytowego Ziemskiego. Po od-
zyskaniu niepodległości pra-
cował w Ministerstwie Rol-
nictwa i Reform Rolnych.
Związał się z PSL „Wyzwolenie”, gdzie przewodniczył
Głównej Komisji Rewizyjnej.
Z ramienia tej partii wszedł
z listy państwowej do Senatu
II kadencji. Następnie działał
w SL, pełniąc tam w l. 1931-
1938 funkcję prezesa Główn-
ej Komisji Rewizyjnej. Pisał
o sprawach rolnych w prasie
i periodykach fachowych. Był propagatorem idei spół-
dzielczości na terenie woj. lubelskiego. W czasie okupa-
cji został aresztowany i 14 VIII 1940 r. wywieziony do
obozu w Oświęcimiu, gdzie zmarł w nie ustalonym
czasie i okolicznościach.

1832. Jabłonowski Władysław
urodził się 22 września 1865 r.
w Zabokrzyczu na Podolu.
Studiował nauki społeczne
i polityczne w Genewie, Pary-
żu i Lipsku. W czasie studiów
zaangażował się w działal-
ność „Zetu” i Ligi Polskiej.
Po powrocie do kraju działał
w ruchu narodowym, będąc
jednym z założycieli i człon-
kiem ZG SND. W 1894 r. za
udział w patriotycznej demon-
stracji został aresztowany
przez władze carskie i zesłany; do Warszawy powrócił

przez władze carskie i zesłany; do Warszawy powrócił

515

Iżycki Aleksander urodził się w 1866 r. Po ukończeniu Uniwersytetu w Odessie pracował w ruchu spółdzielczym oraz brał udział w pracach towarzystw: Rolniczego i Kredytowego Ziemskiego. Po odzyskaniu niepodległości pracował w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych. Związał się z PSL „Wyzwolenie”, gdzie przewodniczył Głównej Komisji

Rewizyjnej. Z ramienia tej partii wszedł z listy państwowej do Senatu II kadencji. Następnie działał w SL, pełniąc tam w I[atach] 1931-1938 funkcję prezesa Głównej Komisji Rewizyjnej. Pisał o sprawach rolnych w prasie i periodykach fachowych. Był propagatorem idei spółdzielczości na terenie woj. lubelskiego. W czasie okupacji został aresztowany i 14 VIII 1940 r. wywieziony do obozu w Oświęcimiu, gdzie zmarł w nie ustalonym czasie i okolicznościach.

Poniżej wypunktowane informacje pochodzą od Pana Marka Niewiadomskiego. Są to przypisy w Jego pracy. Z tych informacji możemy dowiedzieć się jak kolosalnie wielki obszar w 1913 r. (gdy Iżycki nabył majątek) – **prawie 638** hektarów, miało gospodarstwo w Czarnowcu. Wiemy o 70-ciu hektarach Wyszomirskich, co było też niemałym gospodarstwem. Co zatem stało się w latach 1913 – 1930? Gdzie podziało się około **568! ha** majątku?

- 1) Iżycki Aleksander (1866-1940)[**1941**] W 1912 r. Iżycki miał majątek o pow. 1138 dziesięcin, czyli **637,14 ha!**
- 2) W 1866 r. dobra Czarnowiec należały do **Tomasza i Antoniny Czerniejewskich**.
- 3) W 1899 r., jako właściciela wymienia się **Maurycego Michniewicza**.
- 4) **Aleksander Iżycki** został wybrany na przewodniczącego Towarzystwa Pożyczkowo-Oszczędnościowego „Kasa Staromiejska”.
- 5) W **1913 r.** sprzedał posiadany na Podolu majątek Sorokany swojej kuzynce Laurze Koroszewiczowej, aby jeszcze w tym samym roku zakupić majątek **Czarnowiec** od **Zygmunta Doberskiego**, który to majątek wcześniej miała w dzierżawie **Magdalena Glinka** z Suska.
- 6) Aleksander Iżycki na stałe mieszkał w **Warszawie**, ul. Krucza 42, a w jego imieniu majątkiem kierował zarządca.
- 7) Jako członka rzeczywistego Polskiego Towarzystwa Geograficznego, wymienia się właściciela majątku w Czarnowcu **Stanisława Chylińskiego**, który przyjęty został w poczet członków 18 XI 1918 r.

A może Iżycki w 1913 r. zarządzał obszarem całego (dzisiejszego) sołectwa?

[O granicach sołectwa pisaliśmy tu ->](#)

„Granice Sołectwa Czarnowiec w 2023 roku. Długość granicy: 11581 m,

powierzchnia: 678.7538 ha. Obszar sołectwa prawdopodobnie istnieje od Reformy Rolnej, przeprowadzonej w latach 1944-1948.

Urzędnicy służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej

W Serii Wydawniczej: POLSKA SŁUŻBA ZAGRANICZNA 1918-1945 – materiały źródłowe odnajdujemy szerszy opis z życiorysu Aleksandra Iżyckiego.

W Przewodniku biograficznym wydanym przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych p.t.: „URZĘDNIKY SŁUŻBY ZAGRANICZNEJ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ 1918 -1945”, opracowanym przez Krzysztofa Smolana, Warszawa 2020 – czytamy:

SERIA WYDAWNICZA: POLSKA SŁUŻBA ZAGRANICZNA 1918–1945
– materiały źródłowe

URZĘDNIICY SŁUŻBY ZAGRANICZNEJ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ 1918–1945

Przewodnik biograficzny

Tom I

Opracowanie
Krzysztof Smolana

 **ARCHIWA
PAŃSTWOWE**
NACZELNA DYREKCJA ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

 Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

I

Iżycki Aleksander. Ur. 28.07.1866 w Kuryłówce, pow. uszczycki, Podole; zm. 14.02.1941 w Warszawie. Syn Władysława i Marii z d. Kremer.

W 1884 ukończył gimnazjum w Kamieńcu Podolskim. W l. 1884–1889 studiował na Wydziale Fizyczno-Matematycznym Uniwersytetu w Odessie, ale nie złożył egzaminu końcowego. Według niektórych opracowań w 1886 studiował na Uniwersytecie w Petersburgu. W l. 1889–1895 mieszkał w Odessie, w tym czasie był inspektorem Warszawskiego Towarzystwa dla Ubezpieczeń od Ognia, zarządzającym okręgiem odeskim, następnie inspektorem Petersburskiego Towarzystwa Ubezpieczeń od Ognia. W l. 1895–1905 gospodarzył we własnym majątku na Podolu. Był w tym czasie członkiem zarządu Kamienieckiego Syndykatu Rolniczego oraz Winnickiego Towarzystwa Rolniczego. W 1905 przeniósł się do Warszawy, jednocześnie kupił w Łomżyńskim majątek, który prowadził do 1914. W 1917 ukończył kursy organizowane przy Uniwersytecie Warszawskim dla pracowników wyższej administracji i 2.11.1917 wstąpił do służby państwowej w Ministerstwie Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu, w którym był początkowym referentem działu kontroli Wydziału Skarbowego, a następnie zastępcą naczelnika, naczelnikiem rachuby i radcą ministerialnym. Według niektórych opracowań w 1918 podjął pracę w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych.

Od 1920 pracował w MSZ, początkowo jako naczelnik kancelarii Konsulatu Generalnego RP w Chicago, był nim przynajmniej do 1.04.1921. W sierpniu 1920 kierownik Wydziału Depozytowo-Kasowo-Gospodarczego, a od 01. do 06.1921 kierownik Wydziału Prezydialnego Konsulatu Generalnego RP w Chicago. Nie udało się ustalić precyzyjnej daty zwolnienia z pracy w konsulacie. Podjął pracę w Towarzystwie „Palatine” w Chicago. W 1922 powrócił do Polski. W 1923 pracował jako urzędnik kontraktowy w Głównym Urzędzie Ziemskim. W 1924 przeszedł do pracy w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych. Według niektórych badaczy był związany z masonerią.

Działacz PSL „Wyzwolenie”, w l. 1926–1927 członek Zarządu Głównego. W l. 1931–1933 członek Rady Naczelnej PSL, a w l. 1931–1938 prezes Głównej Komisji Rewizyjnej PSL. W l. 1928–1930 senator z listy PSL „Wyzwolenie”; pełnił funkcję wiceprezesa klubu PSL „Wyzwolenie”, pracował w komisji skarbowo-budżetowej.

W czasie II wojny światowej w nieznanych okolicznościach został aresztowany 15.06.1940 przez Niemców i 14.08.1940 wywieziony do obozu koncentracyjnego w Auschwitz. Według części źródeł miał tam zginąć, ale najprawdopodobniej zmarł w Warszawie.

Żona Zofia Kuźmińska lub Koźmińska (zm.1944); syn Mateusz Iżycki de Notto (1898–1953), generał Polskich Sił Powietrznych, zmarł we Francji, ale pochowany został w Londynie.

Publikacje: oprócz artykułów do prasy, przed I wojną światową do „Dziennika Kijowskiego”, pisał do prasy polonijnej w USA. Opublikował broszurę pt. *Z pola walki o lepsze jutro*, Warszawa 1935, wydaną przez Towarzystwo Walki z Alkoholizmem „Trzeźwość”.

Iżycki Aleksander. Urodzony 28.07.1866 r. w Kuryłówce, powiat uszczycki[uszycki], Podole; zmarł 14.02.1941 w Warszawie. Syn Władysława

i Marii z domu Kremer.

W 1884 ukończył gimnazjum w Kamieńcu Podolskim. W latach 1884–1889 studiował na Wydziale Fizyczno-Matematycznym Uniwersytetu w Odessie, ale nie złożył egzaminu końcowego. Według niektórych opracowań w 1886 r. studiował na Uniwersytecie w Petersburgu. W latach 1889–1895 mieszkał w Odessie, w tym czasie był inspektorem Warszawskiego Towarzystwa dla Ubezpieczeń od Ognia, zarządzającym okręgiem odeskim, następnie inspektorem Petersburskiego Towarzystwa Ubezpieczeń od Ognia. W latach 1895–1905 gospodarzył we własnym majątku na Podolu. Był w tym czasie członkiem zarządu Kamienieckiego Syndykatu Rolniczego oraz Winnickiego Towarzystwa Rolniczego.

W 1905 przeniósł się do Warszawy, jednocześnie **kupił w Łomżyńskim majątek [Czarnowiec]**, który prowadził do 1914 r. W 1917 ukończył kursy organizowane przy Uniwersytecie Warszawskim dla pracowników wyższej administracji i 2.11.1917 r. wstąpił do służby państwowej w Ministerstwie Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu, w którym był początkowym referentem działu kontroli Wydziału Skarbowego, a następnie zastępcą naczelnika, naczelnikiem rachuby i radcą ministerialnym. Według niektórych opracowań w 1918 r. podjął pracę w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych. Od 1920 pracował w MSZ, początkowo jako naczelnik kancelarii Konsulatu Generalnego RP w Chicago, był nim przynajmniej do 1.04.1921 r. W sierpniu 1920 r. kierownik Wydziału Depozytowo-Kasowo Gospodarczego, a od 01. do 06.1921 r. kierownik Wydziału Prezydialnego Konsulatu Generalnego RP w Chicago. Nie udało się ustalić precyzyjnej daty zwolnienia z pracy w konsulacie. Podjął pracę w Towarzystwie „Palatine” w Chicago. W 1922 r. powrócił do Polski. W 1923 r. pracował jako urzędnik kontraktowy w Głównym Urzędzie Ziemskim. W 1924 r. przeszedł do pracy w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych. Według niektórych badaczy był związany z masonerią. Działacz PSL „Wyzwolenie”, w latach 1926–1927 członek Zarządu Głównego. W latach 1931–1933 członek Rady Naczelnej PSL, a w latach 1931–1938 prezes Głównej Komisji Rewizyjnej PSL. W latach 1928–1930 senator z listy PSL „Wyzwolenie”; pełnił funkcję wiceprezesa klubu PSL „Wyzwolenie”, pracował w komisji skarbowo-budżetowej.

W czasie II wojny światowej w nieznanych okolicznościach został aresztowany 15.06.1940 r. przez Niemców i 14.08.1940 r. wywieziony do

obozu koncentracyjnego w Auschwitz. Według części źródeł miał tam zginąć, ale najprawdopodobniej zmarł w Warszawie. Żona Zofia Kuźmińska lub Koźmińska (zmarła w 1944 r.); syn Mateusz Iżycki „de Notto” (1898–1953), generał Polskich Sił Powietrznych, zmarł we Francji, ale pochowany został w Londynie.

Publikacje: oprócz artykułów do prasy, przed I wojną światową do „Dziennika Kijowskiego”, pisał do prasy polonijnej w USA. Opublikował broszurę pt. „Z pola walki o lepsze jutro”, Warszawa 1935, wydaną przez Towarzystwo Walki z Alkoholizmem „Trzeźwość”.

[Publikację „Z pola walki o lepsze jutro” można przeczytać klikając ->](#)

Zjednoczenie ruchu ludowego dokonane!

PIAST — Tygodnik Polityczny, społeczny, oświatowy, poświęcony sprawom ludu polskiego. Organ Stronnictwa Ludowego. Kraków — Lwów, dnia 22 marca 1931 r. pisze m.in.:

„Dzień 15 marca 1931 r. pozostanie na zawsze pamiętnym w dziejach ruchu ludowego. W dniu tym bowiem dokonało się zjednoczenie stronnictw ludowych, a to P. S. L. „Piasta”, „Wyzwolenia” i „Chłopskiego Stronnictwa”.

Do Komisji rewizyjnej wybierają **Aleksandra Iżyckiego...**

Wybory władz naczelnych Stronnictwa Ludowego.

Wybrany jednogłośnie: na prezesa Kongresu Malinowski Maksymilian, na wiceprezesów: Maj i Tabor, na sekretarzy: Jan Nosek, poseł; Dr J. Mężyk, Jan Tepper. Radę Naczelną wybrano w liczbie 150 delegatów, zaproponowanych przez Prezydium Kongresu.

Na prezesa Rady Naczelnej został wybrany jednogłośnie poseł **Wincenty Witos**.

Na wiceprezesów: Błażej Stolarski, Andrzej Waleron. Na sekretarzy: Antoni Langer, Stan. Mikołajczyk, Konstanty Pac. Do naczelnego Komitetu Wykonawczego wybrani: 1) Kazimierz Bagiński, 2) Tomasz Czermicki, 3)

Bruno Gruszka, 4) Dr Wład. Kiernik, 5) Dr Młieczysław Michalkiewicz, 6) Dr Józef Piitek, 7) Maciej Rataj, 8) Jan Smoła, 9) Stanisław Wrona, 10) Andrzej Waleron, 11) Michał Woźnicki, 12) Jan Zaleski; jako zastępcy: Władysław Dobroch, Zygmunt Graliński, Jan Madejczyk, Józef Mochnej, Nosek Jan, Stanisław Osiecki.

Do Sądu partyjnego wybrani: Wład. Fijałkowski, Adw. Dr Paulin Hyży, adwokat Wiesław Malinowski, Zygmunt Nowicki, rejent, Stanisław Thugutt, Stefan Urbanowicz, adwokat, Witold Ujazdowski, Sawicki Adolf. Do Głównej Komisji rewizyjnej: A. Drabich, **Aleksander Iżycki**, Jerzy Kuncewicz, Jan Krysa, Józef Karwan, Henryk Wyrzykowski.

Prenumerata wynosi

w Półce miesięcznej . . . 1 zł
 „ kwartalnej . . . 3 zł
 „ półrocznej . . . 5 zł
 „ rocznej . . . 10 zł
 za grzesząc roczną . . . 30 zł
 w Ameryce roczną . . . 80 zł
 (Ola. pojedynczy . . . 5 cent.)

Wychodzi co niedzielę.

PIAST

Trybunał polityczny, społeczny, oświatowy, poświęcony sprawom ludu polskiego.
ORGAN STRONNICTWA LUDOWEGO.

Konto czekowe:

P. K. O. Kraków Nr. 41.088

Czytelnicy
 na stronie ostatniej.
 Płatności nie wnoszą się.
 Nie podlegają do kasy.

Wychodzi co niedzielę.

Redakcja i Administracja: Kraków, Mały Rynek L. 4. — Tel. Nr 11286.

NUMER ŚWIĄTECZNY „Piasta“

Z okazji świąt **WIELKANOCYCH** ukazuje się już we wtorek dnia 21. marca k. r. w **PODOBNEJ** OBJEKTOCI I ZNACZENIE ZWIĘKSZONYM NAKŁADZIE.
 Numer ten poświęcony jest dla P. K. O. Kijów, Fabryki Transmisyj i dla salony.
 P. K. O. Kijów ma być odczytanie nadesłać nam: zwycięstwo zaproszenia na ten numer.

Ogłoszenie do tego numeru po cenach zwykłych przyjmuje Administracja do dnia 30 marca br. do godz. 12-tej w południe.

Administracja.

Zjednoczenie ruchu ludowego dokonane!

Dnia 15 marca 1931 r. poistnienie na zawsze pamiętamy w dziejach ruchu ludowego.

W dniu tym bowiem dokonano się zjednoczenie stronnictw ludowych, a to P. S. L. „Piasta“, „Wyzwolenia“ i „Chłopskiego Stronnictwa“.

Obchody połączonej Rady Naczelnej. Wybór Prezydium.

O godzinie 12-tej w południe rozpoczęło się posiedzenie połączonej Rady Naczelnej powyższych trzech stronnictw przy ul. Nowy Świat 49.

W sali na podium sztandar z napisem: „Przez walkę do zwycięstwa“.

Zapalił posiedzenie jako najstarszy wiekiem prezes Wyzwolenia — Malinowski — stwierdzając, że dzień dzisiejszy jest dniem historycznym, punktem zwrotnym w dziejach ruchu ludowego, wyrażając nadzieję, że zjednoczenie będzie trwałe i wieczne. „Nigdy już więcej nie rozjeżdżamy się — wszystko zrobimy, by zapewnić ludowi należyty mu wpływ na losy państwa i udział w rządach.“

Do osiągnięcia tego celu potrzeba:

1) Idei, 2) kapitału i ofiary, 3) pracy wielkiej i wytrwałej, nadto braterstwa i miłości. Wtedy stanie się, co powiedział Słowacki: „Lud to jest prostocie Twój, jak i jak z cierniowego krzaka nowa Bóg wybuchnie“.

Do prezydium wybrano: Wilasa, Malinowskiego, Dąbkiego.

Referaty Dr. Kierulowa i p. Wrang.

Po objęciu przewodnictwa udzielił p. Wilas głosu Dr. Kierulowi, do przedstawienia projektu wspólnego programu. Powiadał o projekcie i o statucie organizacyjnym odbyły Rady naczelne w poprzednim dniu, a 14-go marca nastąpiła dyskusja, ograniczył się referat do ogólnych uwag, zaznaczając, że życie samo przekreśliło różnice, rzuciło pomysł nad rozważaniem przepaści i dało na jednym podium zasiadli Wilas, Malinowski, Dąbki. Zbliżała się, że Państwo reprezentuje bogatego chłopca. Przeczy, by istniały rozstrzygnięcia między stronnictwami ludowymi w Polsce. Wzruszył bowiem chęć dać chłopcom narzędzia pracy, podnieść poziom jego bytowania. by egzystencja jego była na obczy i podobała się Bogu.

„Zarzucają nam, że łeży nas nieprawdą do samych“. Tak — łeży nas nieprawdą i wstąpi do złego, do złego, a miłość do prawa, do miłości, do obrony godności człowieka.

Wierzymy, że mimo trudności, mimo różnic, znajdziemy to, co nas łączy, tak, że to, co się dzisiaj dokona, będzie dobrem i trwałym.

Program uchwalili się najwięcej, jest rama, która może nas łączyć wszystkich, bez zastrzeżeń, ułomności, kongres wielki, nakazy życia mogą podkładać nam w przyszłości smutku.

Patrzy na nas wieś polska, chłop polski, musimy wyjść stąd zjednoczeni, dźgniemy na wspólną drogę i nieodłą.

Posel Wrasa zreferował statut organizacyjny, poczem uchwalono jednogłośnie, wśród wielkiego entuzjazmu następujący wniosek słuchawcy:

Uchwalenie wniosku o połączenie stronnictw.

Zebrał w dniu 15 marca 1931 r. przedstawiciele trzech stronnictw ludowych, a to P. S. L. Piasta, Wyzwolenia i Stronnictwa Chłopskiego, stwierdzając, że dobra Rzeczypospolitej i dobro ludu polskiego wymagają złączenia wszelkich sił w obronie demokracji i sakrowalnych politycznych i gospodarczych interesów wsi polskiej, postanawiając połączyć trzy wymienione stronnictwa w jedno, które od tej pory jest jedyną niezależną organizacją ludu wiejskiego w Polsce“.

Stronnictwo Ludowe.

Następnie uchwalono jednogłośnie nowy program i statut organizacyjny dla połączonych stronnictw.

W sprawie nazwy stronnictwa wywodziła się dyskusja, w której poseł Dąbki proponował nazwę „Chłopskie stronnictwo“, zaś p. poseł Słowiński nazwę „Stronnictwo ludowe“.

Za wnioskiem Dąbkiego oświadczyło się 65 głosów, za nazwą Stronnictwo ludowe padły 100 głosów, wskutek czego, nowe zjednoczone stronnictwo otrzymało nazwę „Stronnictwo ludowe“.

Wybory władz naczelnych Stronnictwa Ludowego.

Wybrany jednogłośnie na prezesa Kongresu Malinowski Maksymilian, na wiceprezesa: Maj i Taber, za sekretarzy: Jan Nosek, poseł; Dr J. Nętyk, Jan Tepper.

Radę Naczelną wybrano w liczbie 150 delegatów, zaproponowanych przez Prezydium Kongresu.

Na prezesa Rady Naczelnej został wybrany jednogłośnie poseł Wincenty Wilas.

Na wiceprezesa: Błażej Stolarski, Andrzej Waleron.

Na sekretarzy: Antoni Langer, Stan. Mikolajczyk, Konstanty Pac.

Do naczelnego Komitetu Wykonawczego wybrani: 1) Karimierz Baginski, 2) Tomasz Czerwicki, 3) Bruno Gruska, 4) Dr Wład. Kierul, 5) Dr Miecz. Michałkiewicz, 6) Dr Józef Putek, 7) Maciej Rataj, 8) Jan Smola, 9) Stanisław Wrona, 10) Andrzej Waleron, 11) Michał Wodnicki, 12) Jan Zaleski;

jako zastępcy: Władysław Dabrowski, Zygmunt Graliński, Jan Nadejczyk, Józef Nochniel, Nosek Jan, Stanisław Osierki.

Do Rady partyjnego wybrani: Wład. Fijałkowski, Adw. Dr Paulin Hyk, adwokat Wiesław Malinowski, Zygmunt Nowicki, rejent, Stanisław Tangut, Stefan Urbanowicz, adwokat, Witold Ujadowski, Sawicki Adolf.

Do Głównej Komisji rewizyjnej: A. Drabich, A. Hycki, Jerzy Kusowicz, Jan Krysa, Józef Karwan, Henryk Wyrzykowski.

Dokonano dzieła o historycznym znaczeniu.

Po zakończeniu wyborów zabrał głos prezes W. Wilas, a następnie do słów pośredników, którzy stwierdzili, że w dniu dzisiejszym stały się fakty duże, dokonano dzieła o historycznym znaczeniu, podkreślił, że dokonano się zjednoczenie formalne, wtedy zaś stanie się trwałe, nie rozwalne, gdy wytrzymamy próbę życia, gdy program zostanie w życie wprowadzony.

„Idziemy na wielką próbę, próbę ognia. Stronnictwa, które ma spełnić wielkie zadania, napotka na przeszkody i rozmaite trudności.“

Wyjście zwycięsko z tej próby, pokona trudności, gdy nie wyrażając się przeszłości swej, ukończenia swych ideałów, skupi pod wysuwanym cały lud polski, stać się wyrazicielem i rzecznikiem jego pragnień, nadziei, potrzeb. Masom chodzi o pracę, o przyszłość dla siebie i państwa.

Idąc tą drogą, która wiedzie ku lepszej przyszłości Polski, dożyjemy do zwycięstwa ludu w Polsce“.

Prezes Malinowski, powołując się na przywilej ludzi wiekowych, do odwołania biogodności, życzył powstania i szerzenia nowego stronnictwa, Mówiwiąc mu na nową drogę życia.

Prezes parlamentarnego Klubu posłów i senatorów chłopskich poseł Bag stwierdził z radością, że w krótkim czasie po połączeniu się Klubów poselskich „Piasta“, — „Wyzwolenia“ i

Kalendarz Ludowca na 1946 r.

W tym powojennym, obszernym kalendarzu skierowanym do rolników i całej polskiej wsi oprócz porad i przepisów prawa jest również wiele wspomnień o

czasach okupacji niemieckiej. Z oczywistych względów nie można wyczytać tam nic o okupacji sowieckiej. Znajdujemy tam wspomnienia o właścicielu Czarnowca w latach 1913-1919.

„...Zamykając... nieco obszerniejsze wspomnienia o najwybitniejszych działaczach ludowych, zmarłych lub poległych w latach 1939 - 1945, na

zakończenie tej żałobnej kroniki wymienię jeszcze kilka nazwisk tych działaczy, o których była wzmianka bądź to w prasie ludowej, bądź też na Zjazdach wojewódzkich P.S.L. i „Wici”.

A więc zginęli lub pomarli podczas okupacji hitlerowskiej następujący dalsi działacze ludowi:

Iżycki Aleksander, *b.[yły] senator i działacz Stron[nictwa], woj. Warszaw[skie]...”*

Podsumowując straty wojenne, autor podkreśla o zdecydowanej, ale często anonimowej roli rolników jako obrońców Ojczyzny.

„...Oczywista, powyższa lista strat Ruchu Ludowego ani nie jest kompletna, ani też nie omawia wyczerpująco prac i zasług tych, którzy odeszli na zawsze. Stanowi ona jedynie pierwszą próbę zwrócenia uwagi na potrzebę opracowania życiorysów tych, których życie zasługuje na trwałą pamięć następnych pokoleń. Wprawdzie do tej pory chłop występował w dziejach naszych bezimiennie, o zasługach jego nie wiele się pisało i mówiło, a jeszcze mniej wiedziało, tym niemniej, teraz kiedy się o chłopie tyle deklamuje, należy społeczeństwu przypominać, że chłopci są, byli i będą, że pracują, a gdy tego zachodzi potrzeba, to również walczą i giną w obronie Ojczyzny...”

Działacz

Powyższe zdjęcie wykonane 24 maja 1931 r. z byłym **właścicielem Czarnowca Aleksandrem Iżyckim** odnalezione w Narodowym Archiwum Cyfrowym.

opis pierwszy:

Uroczystość poświęcenia lokalu Polskiego Towarzystwa Walki z Alkoholizmem „Trzeźwość” w Warszawie.

Uczestnicy uroczystości. Siedzą od lewej: delegat Departamentu Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Naczelnik Wydziału doktor J. Kowalczewski, profesor Zofia Daszyńska-Golińska, Tomasz Nocznicki, ksiądz profesor J. Ciemniowski, dyrektor szkoły K. Wolska, członkini Narodowej Organizacji Kobiet Z. Guerquin, członkini Towarzystwa Trzeźwości I. Chojnacka. Stoją doktor A. Kuropatwiński, prezes Polskiego Towarzystwa Walki z Alkoholizmem „Trzeźwość” Jan Szymański, doktor St. Skalski, posłanka Irena Kosmowska, prezes K. Kalinowski, prezes doktor H. Zajączkowski, **senator Aleksander Iżycki**, senator Wojciech Wiącek, inspektor Brauliński, inżynier Kukła, doktor St. Leszkiewicz.

opis drugi:

Uczestnicy uroczystości. Siedzą od lewej: delegat Departamentu Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Naczelnik Wydziału doktor J.

Kowalczewski, profesor Zofia Daszyńska-Golińska, Tomasz Nocznicki, ksiądz profesor J. Ciemniowski, dyrektor szkoły K. Wolska, członkini Narodowej Organizacji Kobiet Z. Guerquin, członkini Towarzystwa Trzeźwości I. Chojnacka. Stoją doktor A. Kuropatwiński, prezes Polskiego Towarzystwa Walki z Alkoholizmem „Trzeźwość” Jan Szymański, doktor St. Skalski, posłanka Irena Kosmowska, prezes K. Kalinowski, prezes doktor H. Zajączkowski, **senator Aleksander Iżycki**, senator Wojciech Wiącek, inspektor Brauliński, inżynier Kukła, doktor St. Leszkiewicz.

Autor: Dulewicz Edward

Złożyli w grobie Aleksandra Iżyckiego — senatora, właściciela Czarnowca

Do dziś nie możemy ustalić miejsca pochówku Aleksandra Iżyckiego. W rozbieżnych informacjach można wyczytać, że jego ciało złożono jednakowo na Cmentarzu Bródzieńskim (Bródnowskim) lub Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie. Żadna z dostępnych obecnie wyszukiwarek internetowych (10.12.2025 r.) nie wyszukuje danych o mogile Iżyckiego.

Są również różne przekazy prasowe o tym, że zginął w Oświęcimiu, wywieziony 14 sierpnia 1940 r. Jednak w dostępnych materiałach znajdujemy wpis, że na podstawie aktu zgonu z Urzędu Stanu Cywilnego zmarł w Warszawie dnia 14 lutego 1941 r.

Powrót do rozważań o Kuryłówce

Wracając jeszcze do „wątpliwego” przedstawianego wcześniej miejsca urodzenia Aleksandra, to na Podolu (obecnie Ukraina) była (możliwe, że nadal jest) taka miejscowość jak **Kuryłówka vel Burnakowce**.

Gdyby ktoś był zainteresowany genealogią lub jest zainteresowany historią dziadów Aleksandra Iżyckiego, to odsyłamy do publikacji z 1913 roku, w której zawartych jest wiele treści o rodzinie Iżyckich z Podola.

[Litwa i Ruś - miesięcznik ->](#)

Gdy na samym początku artykułu piszemy, że Aleksander Iżycki urodził się w Kuryłówce, w powiecie „uszczyckim”, to w materiale prasowym, datowanym rokiem 1913 możemy odnaleźć wpisy o [pradziadach?] Aleksandra. Tu wpisano nazwę powiatu jako „Uszycki”.

TREŚĆ:

	Str.
Udział Michała Ogińskiego w konfederacji barskiej i w przymierzu polsko-pruskiem przez Dr. Stan. Buzatha	65
Sokółec nad Uszycą, przez Jana Tokarzewskiego-Karaszewicza	87
Kat miasta Wilna, przez J. Obsta (c. d.)	96
Wspomnienia starca (Leonarda Bośniackiego) z 1863 r. (dokończenie)	111
Silva rerum	122

ILUSTRACJE: Obraz cudowny w kościele w Sokółcu. „Zdjęcie z krzyża” w kościele w Sokółcu. Portrety: Katarzyna z Krosnowskich Humiecka. Stefan na Sokółcu Humiecki wojewoda podolski. Mateusz Iżycki, marszałek pow. Uszyckiego. Rafaelina z Sobańskich Iżycka. Bolesław Rusiecki, artysta malarz.

...Mateusz Iżycki [pradziad Aleksandra?] marszałek pow. Uszyckiego.

Mateusz Iżycki
Marszałek pow. Uszyckiego.

Rafaelina z Sobańskich Iżycka.

Mateusz i Rafaelina Iżycy [pradziadowie Aleksandra?]

Drażąc temat ustalenia dokładnego miejsca urodzenia Aleksandra Iżyckiego — właściciela Czarnowca, docieramy do tej samej? Kuryłówki, w której urodził się **Ignacy Jan Paderewski**? Przyszedł on na świat w 1860 roku w Kuryłówce na Podolu...

Czyżby o sześć lat młodszy **Aleksander Iżycki** z Kuryłówki na Podolu był kolegą **Ignacego Jana Paderewskiego** i razem biegali po łąkach, lasach i polach ucząc się sztuki myśliwskiej i kompozytorskiej zarazem?...

luźne myśli...

Czy lotnik Mateusz - syn Aleksandra bywał w Czarnowcu?

Wspomniany wcześniej syn Aleksandra i Zofii Iżyckich — Mateusz (urodzony 22.02.1898 r. w Odessie) miał bardzo bogaty życiorys. Nie wiemy, czy starczyło Mateuszowi czasu za swego żywota odwiedzić Czarnowiec. A może przylatywał tu samolotem?

W krótkich, kilku zdaniach odnalezionych na stronie bohaterowie1939.pl można przedstawić sylwetkę syna właściciela Czarnowca.

Mateusz Iżycki — generał brygady. Funkcja na 1 września 1939 - dowódca lotnictwa i obrony przeciwlotniczej polskiej armii.

Urodzony 22 II 1898 w Odessie /Rosja/, syn Aleksandra i Zofii z Koźmińskich. Po ukończeniu gimnazjum od 1916 rozpoczął studia na Akademii Rolniczej w Moskwie. W tym samym roku powołany do armii rosyjskiej i wcielony do 12 p. huzarów W II 1917 przeniesiony do szkoły oficerskiej kawalerii. Od II 1918 służy w 7 p. uł. III Korpusu Polskiego w Rosji. Od XI 1918 służy w Legii Akademickiej w Warszawie, od XII 1918 do I 1921 służył w 12 p. ułanów. Jako d-ca plutonu brał udział w szwadronie odsieczy Lwowa, potem w czasie wojny polsko-bolszewickiej 1919-1920 był adiutantem pułku i z-cą d-cy szwadronu. Zweryfikowany po wojnie w stopniu por. sł. st. kaw. z starszeństwem od 1 VI 1919. Następnie instruktor w

Centralnej Szkole Jazdy w Grudziądzu. Od XI 1922 do X 1924 był słuchaczem WSWoj. w Warszawie. Awansowany do stopnia kpt. sł. st. 15 VIII 1924. Następnie oficer w Biurze Ścisłej Rady Wojennej. Przeniesiony do lotnictwa, ukończył kurs pilotażu. Jednocześnie kontynuował studia. Od 1926 do 1927 był d-cą eskadry liniowej w 1 p. lot., a od 1927 do 1929 attaché lotniczym w Turcji. Następnie w latach 1929- 1932 dowodził 31 eskadrą liniową w 3 p. lot. w Poznaniu. W latach 1932-1934 szef sztabu Grupy Lotniczej. Awansowany do stopnia mjr dypl. sł. st. lot. 1 I 1934 W latach 1934-1936 dowodził 1, potem 2 dywizjonem w 3 p. lot. W okresie 1936- XI 1938 był wykładowcą, potem dyrektorem nauk w WSLot. Do stopnia ppłk dypl. awansowany 19 III 1938. W okresie od XI 1938-VIII 1939 z-ca d-cy 3 p. lot. Podczas kampanii Wrześniowej 1939 był d-cą lotnictwa i obrony plot Armii Łódź", a od 10 IX do 25 IX 1939 d-cą lotnictwa Armii „Warszawa”. W końcu IX 1939 przedostał się przez Węgry do Francji, gdzie od X 1939 do VI 1940 pełnił funkcję szefa Oddziału III Operacyjnego Dowództwa Lotnictwa. Od jesieni 1940 do początku 1942 był d-cą Polskiego Oddziału Transportowego w Afryce. Awansowany 1 IX 1941 na stopień płk dypl. lot. Od początku 1942 do IX 1943 Delegatem PSP na Środkowym Wschodzie. Od 14 IX 1943 do IV 1944 Inspektor Polskich Sił Powietrznych na Zachodzie, potem od IV 1944 do I 1948 d-ca Polskich Sił Powietrznych na Zachodzie. Mianowany gen. bryg. WP 1 III 1944. Po demobilizacji przyjął obywatelstwo brytyjskie i dodał do nazwiska „de Notto”.

Zmarł 12 II 1952 w m. Gemeppes k. Lyonu we Francji. Pochowany na cmentarzu Northwood pod Londynem.

Żonaty z Krystyną Kackowską, z którą miał córkę Ewelinę.

Od zawsze ludowiec

Aleksander Iżycki — właściciel Czarnowca od zawsze związany był z „ludowcami”.

Czy piosenka (patriotyczna) utworzona# z wiersza Jana Szewalskiego „Marsz Polski Ludowej”, zamieszczonego w „Kalendarzu Ludowca” była śpiewana bądź recytowana przez Aleksandra, gdy doglądał swoich hektarów w Czarnowcu?

Czy może być aktualna także dziś w okresie niepewności płynącej z wschodniej granicy kraju?

Posłuchajmy...

– muzyka utworzona przez narzędzie „Suno”.

Senator uhonorowany na tablicy pamiątkowej

W Gmachu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przy ul. Wiejskiej w Warszawie wisi okazała tablica pamiątkowa, na której znajdujemy nazwisko **właściciela Czarnowca — Aleksandra Iżyckiego**.

Czas Bożego Narodzenia

W 1907 roku, gdy Jan Adamowicz-Piliński tuż przed śmiercią pisał wiersz „**Na Zmartwychwstanie**”, Iżycki nie przebywał jeszcze w Czarnowcu, ale w publikacjach ludowców można wypatrzyć ten świąteczny tekst.

– „Kalendarz Ludowca na 1946 r.”

Posłuchajmy utworzonej# kolędy...

– muzyka utworzona przez narzędzie „Suno”.

**Złożyłji w grobie i kamiennym głazem
zawarli ciężkie czeluście mogiły.
I straż przydali okrytą żelazem.
Czciciele martwej litery i siły!**

W kamiennym grobie Chrystusa zawarli
Faryzeusze na duszy umarli.

I rzekli sobie: oto naszej mocy
Nic już nie ruszy. Nie masz marzyciela,
Który lud burzył Ale trzeciej nocy
Przyszły anioły, i duch Zbawiciela
Przywdział swe ciało zdeptał śmierci zmiję,
Wszedł między żywych i z żywymi żyje.
1907 rok.

Marek Karczewski, 23.12.2025 r.

ALFABETYCZNY INDEKS DZIAŁU HISTORIA